

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeck, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Zeist; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswert; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De grond voor ons weten. V. — Uit de Schrift: Opstandingskracht over... misgeboorte (1 Kor. 15:8). — Kerkelijk Leven: Recht en plicht tot symboolvorming. IV. „Rationaliseerend het mysterie naderen”. II. Tusschen interventie en non-interventie! I. De Bijbeltentoonstelling. — Even Parkeerers: De Ontsluiting van Het Verbond. — Vakwetenschap en Praktijk: De studie der geneeskunde. I. — Muzikale Kroniek: De Zomeruitvoering van de Ned. Bachvereniging. De strijd rond het „Ghebruik en Ongebruik van 't Orgel. III. — Uit de Buitenl. Kerken: „Vrijheid”. I. — Stemmen uit onze Kerken: Is Dr Steen een calvinistisch wijsgeer? — Perschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

De grond voor ons weten.

V.

De mensch moet allereerst weten zijn volslagen afhankelijkheid van God.

Daarom moet hij de grenzen eerbiedigen.

Hij moet verstaan, dat hij uit zichzelf geen recht heeft om te eten, maar dat God hem dat recht geschonken heeft: „Gij zult vrijelijk eten, maar niet van dien boom!”

Zoo moet hij ook het voorrecht, dat hij zich op de dingen mag toeleggen om ze te leeren kennen, zien als een genade hem gegeven door God. Die in het verbod van het eten van den boom der kennis des goeds en des kwaads uitsprak, dat het recht tot onderzoek om te kennen een door Hem verleend recht is.

Wanneer dit begrepen wordt, is er allereerst een vragen naar Gods Woord en Gebod, om bij dat licht nauwkeurig acht te geven op het getuigenis Gods uit de schepping in allen tak van wetenschap. De geloovige onderzoeker kenmerkt zich dan hierdoor, dat hij nauwkeurig let op dit objectieve getuigenis en dat hij voorzichtig is met subjectieve menschengetuigenissen.

De gedachte, dat de grond voor ons weten gelegen zou zijn aan de zijde van het subject, is een gevaar en een belemmering voor de beoefening der wetenschap, en moet voor hen, die staan op gereformeerden grondslag, uitgesloten zijn. Zij is in strijd met de eenvoudigheid der Schrift en doet het denken zich verwarren in theoretische spitsvondigheden. Zij bevordert, dat de geest beladen wordt met ballast, die de plaats inneemt van de noodige Schriftkennis.

Voor 't getuigenis Gods komt dan menselijke wijsheid en schoolse geleerdheid in de plaats (1 Kor. 2:1). Voor biblicisme behoeft naar mijn bescheiden meening in onzen kring nog geen vrees te bestaan.

Eenvoudige Schriftlezing dient aangewakkerd te worden. „Daarbij moet echter niet vergeten worden in te gaan tot wat het getrouwe geslacht, dat ons voorging, heeft nagelaten in zijn geschriften. De belijdenisschriften der Kerk, de formulieren, de kanteekeningen der Statenvertalers, en ook wat Bilderdijk en Groen en Kuiper ons hebben gegeven”.

Onze jeugd moet dat leeren. „De jongeling, die Gods Woord (d.i. de Bijbel) liefheeft, en den gansen dag (d.i. bij alle gepaste gelegenheden) bestracht en toepast, die wordt door Gods geboden wijzer dan zijne vijanden... Zoet als honing zal voor hem de Bijbel zijn. Wat zal hij hongerig en dorstig zijn 's Zondags naar het Woord des Heeren. Wat zal hij begeerig zijn naar de onvervalsche redelijke melk... Wat zal het hem bedroeven als hij steenen voor brood krijgt. Hoe zal hij, als weleer Ezechiël en Johannes (Ez. 3:1, Openb. 10:8—11) het Woord „opeten”!”

1) A. Janse, Leven in het Verbond, pag. 51 en 223, cf. ook pag. 220.

Alleen in den bijbel hebben wij de openbaring der verborgenheid (1 Kor. 2:7). Deze laat zich door geen vermeende dogma's inschroeven. De openbaring, in de Schrift besloten, gaat door. Daarin spreekt de Heilige Geest, en daardoor ontvangen wij den Geest, die alle dingen onderzoekt, ook de diepten Gods (1 Kor. 2:10). Zóó, in de liefde tot de Waarheid, de eenige goede prikkel om te weten, komen we tot de bezielende verzekerdheid, die we behooren te hebben, omdat ze ons door God geboden is. Adam had haar. Het „kort begrip der Christelijke religie” (vraag 20) spreekt ook van het bevel om te gelooven. En Gods Woord beveelt ons: „Zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig (dus met den grootsten ijver) in het werk des Heeren”. (1 Kor. 15:58).

Op deze basis valt er licht te ontsteken. En Hem te kennen uit Zijn getuigenis in schriftuur en natuur, is het eeuwige leven. (Joh. 17:3).

...

Als de zekerheidsgrond voor ons weten gaven we aan: Het object in 't licht van de bijzondere openbaring.

Dit kunnen we voor onze wetenschapsbeoefening noemen: de gereformeerde grondslag.

Op dezen grondslag is gezamenlijke beoefening der wetenschap mogelijk, en dus een universiteit.

Ja, ik ga verder en concludeer: Alleen op dezen grondslag is een universiteit mogelijk.

Het woord „universiteit” beteekent volgens oorsprong: wat tot één samengevat is.²⁾

Nu is een hogeschool, die geen bepaalde geestelijke basis heeft, (een conglomeraat van faculteiten en leerstoelen, verschillende, vaak tegenstrijdige, meeningen vertegenwoordigende), geen geestelijke eenheid, en dus, volgens de betekenis van het woord, geen universiteit. De universitas bestaat dan slechts in 't uitsluitende.

In den strijd, door Prof. Hepp aan de Vrije Universiteit ontketend, gaat het in den diepsten grond om de vraag: Is een Universiteit op gereformeerden grondslag mogelijk?

Op het standpunt door Prof. Hepp ingenomen is dit onmogelijk.

Want wanneer zijn optreden goed is, dan kan geen enkele faculteit naast de zijne bestaan, ja, misschien op den duur geen leerstoel.

In dezen weg wordt de universiteit herschapen in een school, waarvoor het woord „theologisch” misschien niet eens passend is. Het lijkt wel ironie, dat dezelfde hoogleraar de kwestie allereerst tot een zaak van de Kerk tracht te maken.

Is dan de gereformeerde belijdenis geen toetssteen? zoo vraagt men.

Zeër zeker! En het beroep op haar door Dr Hepp moge tengevolge hebben, dat dit besef bij ons allen meer verlevendigd wordt.

Maar men verlieze niet uit het oog, dat de aangegeven grondslag op zichzelf waarborg genoeg is.

De gereformeerde belijdenis dient niet om den gereformeerden grondslag te verengen of om belemmeringen op te werpen in de beantwoording van vraagstukken, die nog om de ware oplossing roepen, maar juist om dien grondslag zuiverder aan te geven. Daarom is het noodzakelijk, dat elk, die op dezen grondslag de wetenschap beoefent, de belijdenis kent en aanwendt als toetssteen.

Dat men dit van elkaar weet, geeft allereerst onderling vertrouwen. De eenheid in grondslag universeert in de samenwerking, maar vooral in de broederlijke liefde. Bij ingrijpende verschillen blijft het altijd de vraag: Wat zegt de Schrift? Met de Schrift is de belijdenis in overeenstemming. Schrift en belijdenis in rechte verhouding worden voor de vrijheid der wetenschap evenmin een be-

2) Het woord „universiteit” is samengesteld uit „unus” (één) en „verto” (wenden, keeren) en beteekent letterlijk: wat tot één samengevat is.

Is.... niet in elk land en elke eeuw elke eenigszins doortastende reformatie der kerk van de jongeren uitgegaan?

Hoe oud waren de discipelen wel aan wie Jezus het apostolaat toevertrouwde? Bij hun eerste roeping stellig allen omstreeks dertig jaar. Niet ouder!

Jezus zelf was dertig jaar.

En terwijl toen het oude geslacht der Jeruzalemsche Rabbijnen zich in dezen nieuwen weg niet vinden kon, waren het de jonge, frissche karakters, die ge alles voor den Nazarener wagen ziet.

Enkelen van meerder jaren waren er bij; maar jonger was regel.

En toen later de Hervorming uitbrak, hoe oud was toen Luther wel? Hoe oud Calvijn, toen hij zijn machtigen strijd te Genève begon? Ongeveer zoo op den leeftijd van de jongeren, die men thans om hun jongheid veracht.

Paulus zelf was nog een jongman toen de Heere hem bij Damascus riep. Zijn Timotheüs was wederom een jongere. En toen Timotheüs daarom opzag tegen de taak, was het: Niemand verachte u om uw jongheid.

Zoo ging het op kerkelijk, zoo ging het op staatkundig, zoo ging het op wetenschappelijk gebied.

Altoos zijn het de jongeren geweest, die een nieuwe evolutie van het leven bijvielen, en de ouderen die haar meden.

En dit is natuurlijk.

Als er een werk van langen adem te doen is, neemt ook de Heere instrumenten, die duren kunnen.

Er moet voor zulk ingrijpend werk provisie zijn van levensduur en levenskracht.

Dr A. KUYPER.

De Heraut, No. 510, 2 Oct. 1887.

lemmering als het verhelderende oogglas dit wordt voor het oog.

Wel te verstaan, dit alles zal zoo zijn, wanneer men op den grondslag staat en de onderwerping aan de Schrift als Gods Woord buiten kijf is, zooals dat in het tegenwoordige geslacht met de aangevallenen ongetwijfeld het geval is.

Subjectivisme en dogmatisme mogen aan andere hogescholen minder gevaarlijk zijn, omdat daar slechts een uiterlijke band is, zij raken de Universiteit op gereformeerden grondslag in het hart.

Publieke bestrijding van elkanders meening is natuurlijk niet uitgesloten, maar dan moet wel vaststaan, dat men uitgangspunt, stelling en doel van hem, dien men bestrijdt, met ernst heeft pogen te verstaan.

De brochures van Dr Hepp maken niet den indruk, dat dit laatste bij hem het geval geweest is.

Hij zou dan althans overal een samenvatting hebben laten vooropgaan van hetgeen de aangevallene positief leert, om daarna deze these in haar zwakte en onhoudbaarheid in 't licht te stellen.

...

Het kan nu duidelijk zijn, dat de aanval van Dr Hepp den grondslag van de Vrije Universiteit raakt. Wanneer we nu daarbij weten, dat Dr Hepp den grond van ons kennen aan de zijde van het subject in het door hem verdedigde algemeene getuigenis zoekt, dan mogen we, hem houdende aan zijn theorie, die we hopen en vertrouwen, dat hij praktisch verloochent, constateren, dat hij geen grond onder zich heeft en dat het hem mangelt aan geloof aan de realiteit van de kosmos.

Dit is (idealisme, nominalisme, consequent doorgetrokken: solipsisme) subjectivisme. Iemand die dit standpunt huldigt wordt door scepsis verleid. Het doet grijpen naar overwegingen, die verzekerdheid moeten bijbrengen, want men kan

eenmaal niet tegelijk geloovige en scepticus zijn. Maar het helpt niet, het blijft subjectief.

Uitspraken als de zooveel genoemde: het testamentum „verheft de dingen boven verdenking“, de dingen zijn „de gezanten van den Heiligen Geest“ en „geen ernstige, diepe twijfel wordt overgelaten“ bewijzen onmiskenbaar het subjectivisme.

Zonder nu vooruit te loopen op de vraagstukken, ten aanzien waarvan de generale synode een onderzoek ondernomen heeft, durf ik, wat betreft de aangevallen broeders, met gerustheid te constataren, dat zij staan op het goede fundament. Ook voor ons weten immers geldt, dat Christus het fundament is, dat gelegd is.

Zij hebben zeker toe te zien met ernst en voorzichtigheid, hoe ze hierop bouwen. (1 Cor. 3:10).

Maar van hen is bekend, dat zij niet bouwen op sofismen, maar hun zekerheid zoeken in den objectieven weg door als kinderen te luisteren naar de sprake Gods in Schrift en Schepping.

Zij zoeken den laatste grond voor hun weten, kosmologisch en kentheoretisch zoowel als religieus, in God.

Dit standpunt heft hen boven de tegenstelling subject-object uit.

Zij zijn dus niet van objectivisme te beschuldigen.³⁾

Men leidde uit al hetgeen ik schreef niet af, dat bij mij de intentie zou bestaan om Dr Hepp te verketteren. Integendeel, zoomin als ik in het „objectivisme“ van de aangevallen broeders geloof, zoomin geloof ik ook, dat Dr Hepp in werkelijkheid een subjectivist is. Veel van zijn hoog te waardeeren werk bewijst dit wel anders. Uitspraken in zijn dissertatie, door mij aangehaald, als deze: „Het is een getuigenis van God in het subject“, en: „noch het subject noch het object kan ons den laatste grond voor onze zekerheid bieden“ wil ik gaarne aannemen als bewijzen, dat ook Dr Hepp den laatste grond in God zoekt. Maar 'tis een zoeken, en dat moet kunnen. Als zulk een poging om te vinden is ook het besproken werk van Dr Hepp te waardeeren. Moge het dan, naar mijn meening, een poging geweest zijn langs den verkeerden kant, en een gevaarlijk experiment, het is er evenals bij de anderen, om te doen, den vasten grond voor ons weten te vinden: God. Die boven object en subject verheven is.

Hem vertrouwend op Zijn Woord, dat ons een licht is en een kracht, gelooven we Hem ook in de sprake Zijner werken als den Schepper, en op dezen vasten grondslag voor ons weten, komt de ootmoed, die ons past, uit in liefde en vertrouwen jegens elkander.

Zoo-alleen-komen we verder.

J. S. POST.

3) 't Is niet voldoende, dat de gedreigde brochure over „Dreigende Deformatie“ door „objectivisme“ niet verschijnt, het moet ook vaststaan, dat de beschuldiging, wat de gedupeerden betreft, geen grond van bestaan heeft.

UIT DE SCHRIFT

Opstandingskracht over misgeboorte.

En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geboren, gezien.

1 Korinthe 15:8

Dat lijkt haast profaan, dit opschrift: om die ontzaglijke kracht der opstanding van Christus in verband te brengen met ... een misgeboorte!

Toch is dat niet zoo: niemand minder dan Paulus doet dat, als hij in 1 Korinthe 15 een reeks verschijningen van zijn Verrezen Meester opnoemt, en die besluit met het woord: „het allerlaatst is Hij van mij, als van een misgeboorte, gezien.“

En nu we dat weten, kunnen we het wonder zien, door dit woord heenglanzende, helder en vol.

Daar is een extra-Zelfopenbaring van den reeds ten hemel gelogen en in Gods troon gezeten Middelaar toe noodig, om Saulus van Tarsen om te zetten van kerkverwoester tot kerkbouwer.

Dat gaat niet langs den gewonen weg: door den in de gemeente uitgestorten Geest. Die Zich bedient van het ambt en van het Woord.

Waarom niet?

Omdat Paulus een „misgeboorte“ is — wel te verstaan: in vergelijking met de andere Apostelen, immers hij zegt:

„Want ik ben de minste van de Apostelen, die niet waardig ben, een Apostel genaamd te worden, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb.“ (vers 9).

Dat is geen nederige hoogmoed van Paulus — neen, dat is zelfkennis, levenswijsheid, inzicht in de genade Gods!

Hij is als Apostel een misgeboorte: 'tis alles anders met hem dan met de andere Apostelen — wie had dat nu kunnen denken, dat Christus een tegen Hem en Zijn kudde woedend beest zou aangrijpen, en omzetten tot grondlegger van Zijn Kerk onder schier al de volken van de toenmalige kultuurwereld?

Wat een opstandingskracht!

In Jeruzalem schijnen, op het tijdstip, dat Saulus zijn plan van den moord bezig is uit te werken, de handelingen der Apostelen op het doode punt gekomen en de eerste energieke werken des Geestes uitgelopen te zijn —

maar daarom werkt Christus nog wel: Hij begeert zeer, om als Middelaar vanuit den hemel Zich Zijn Kerk te vergaderen, en Hem is immers alle macht gegeven, in den hemel en op de aarde — als Hij spreekt, gebeurt het, en moet alles den Raad Gods dienen.

Nu is het uur gekomen, dat God een banier zal oprichten onder de heidenen — maar er is nog geen banierdrager! Niet? Hij is er wel, maar zijn hand bindt op 'loogenblik liever de aanhangers van dien gehaten Nazarener de polsen stevig bij elkaar!

Zie, daar is hij op weg, de met zelotischen ijver vervulde inquisiteur, die het Sanhedrin aandrijft, bloedraad te zijn —

maar ook Christus is op weg:

het wolkende spijlt zich: de Opgestane verschijnt in al den glans van Zijn hemelschen luister aan dezen jager op Zijn slachschappen...

de beide wegen kruisen zich: welk een snijding, welk een botsing — welk een kracht stroomt van Christus uit — hoe machteloos ligt de felle vijand neer — hoe moet hij zich overgeven: „wie zijt Gij, Heere?“ —

En dan dat antwoord: „Ik ben Jezus, dien gij vervolgt!“ en dan die aanschouwing: als in één flits ziet hij, liggend in het stof van den weg, hoe heel zijn leven tot nu toe één tragische vergissing is geweest, een keten van zonde, want hij heeft Gods lieve kinderen, hij heeft Gods heilig Kind Jezus vervolgd!

Van dien glans blijken zijn aardsche oogen blind geworden — maar als deze Saulus hulpbehoevend en gebroken Damascus binnenstroomt, en dagen aan een zijn zwaren bekeeringsstrijd doorworstelt, dan worden zijn geestelijke oogen geopend:

welk een kracht heeft Christus' opstanding:

de weerspannige zondaar wordt aanbieder, de bittere hater prediker van het Kruis — de „misgeboorte“ door genade geestelijke vader van talloos velen, die met hem de knie leerden buigen voor Christus, den Heere der heerlijkheid!

Opstandingskracht over misgeboorte...

als er iets is, wat ons spreekt van onpeilbare genade, tot roem van God, dan is het toch wel de wijze, waarop Saulus de kerkvervolger zijn intree doet in de Kerk van Christus, opdat hij de groote kerkvergaderaar zou worden, als instrument in des Middelaars hand!

O, en Gods arm is niet verkort — Christus' opstandingskracht niet verminderd!

Als we dat maar geloovig aanvaarden, we zouden vele dingen in de wereld anders zien.

We zouden zien, dat Hij al de draden van het wereldbestuur samenneemt, en ze weeft tot de machtige leidsels, welke Hij in Zijn sterke, trouwe Middelaarshanden houdt —

dat Hij alles doet medewerken ten slotte aan de herschepping van Gods wereld en den bloei van Zijn Kerk:

genade en zonde, vreugde en smart, rechtvaardige en goddelooze, engel en duivel, leven en dood, tegenwoordige en toekomstige krachten —

wat bolsjewistische terreur? nationaal-socialistische gelijkschakeling?

Ten slotte heerscht Christus over beide, en Hij maakt het bloed der martelaren tot het zaad der Kerk!

Ja, als het noodig is naar den Raad Gods, maakt Hij een Saulus tot Paulus, een kerkjager tot kerkbouwer, een hettig vijand tot gewillig dienaar!

Als het noodig is, komt Hij met de kracht Zijner opstanding over een... misgeboorte!

En zoo vindt het geloof rust!

Het krijgt 't zelfs ruim in zijn ademen!

Het kan psalmen zingen in den nacht, en roemen onder het kruis:

„Ons staat de sterke Held ter zij“,

Dien God ons heeft verkoren.

Vraagt gij Zijn naam? zoo weet

Dat Hij de Christus heet,

Gods eengeboren Zoon,

Verwinnaar van den troon!

De zege is Hem beschoren!“

J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

Recht en plicht tot symboolvorming. (IV.)

Samenvattend kunnen we dus zeggen, dat Barth meer het recht dan den plicht der symboolvorming erkent. Het recht er toe ligt in de noodzakelijkheid zelf van de „vraag“ en de „zorg“ der dogmatiek; zij „vraagt“ naar „het“ dogma (zie hierover de voorgaande artikelen) en zij doet dit o.m. in de dogmatische leerspreuken, welke in de belijdenisschriften zijn neergelegd. En zij draagt „zorg“ voor de zuiverhouding

der kerkelijke verkondiging. Maar wat den plicht tot symboolvorming betreft, dient volgens Barth steeds bedacht te worden, dat symboolvorming in het beste geval slechts als „werk“ des geloofs kan worden gewaardeerd; welk „werk des geloofs“ altijd met het geloof zelf in tegenstelling staat.

Voorzover de gereformeerden steeds de belijdenis als appellabel aan een hogere norm hebben gezien, is er in dezen geen wezenlijk meeningsverschil tusschen Barth en hen; waar echter deze hogere norm voor het besef van de gereformeerden de H. Schrift is, als Gods Woord, daar ligt op dit punt de tegenstelling tusschen Barth en de gereformeerden wezenlijk bepaald; immers: de H. Schrift kan, gelijk reeds bleek, bij Barth tenslotte niet als concreet gezaghebbend criterium fungeren.

Op Barth's standpunt blijft dan ook altijd het symbool principieel lager getaxeerd dan bij de gereformeerden. Zijn onderscheiding tusschen „leerende kerk“ en „hoorende kerk“ kan de situatie nog verhelderen. Deze twee zijn wel niet theoretisch, maar dan toch wel in haar daad te onderscheiden, zegt Barth. Met deze onderscheiding toch loopt een andere parallel: n.l. die tusschen dogmatiek en catechismus. De catechismus komt hier ter sprake als: leer, en is dus weer op dit punt te vergelijken met belijdenisschriften, waartoe trouwens veel catechismi zelf te rekenen zijn. Nu staan volgens Barth dogmatiek en catechismus tot elkaar als onderzoek en leer. De dogmatiek is dan de catechismus voor de „leerende (onderwijzende) kerk“, de catechismus is echter de dogmatiek voor de „hoorende kerk“. In de dogmatiek treedt meer de wetenschappelijke bezinning op, die „vraagt“ en die op weg wil komen naar het antwoord toe. In den catechismus legt men zich meer op de formuleering der antwoorden toe.

Vraag en antwoord nu zijn nimmer van elkaar af te grenzen, zegt Barth. Elk „antwoord“ slaat bij hem weer om in „vraag“, elke „leer“ in „onderzoek“; maar een belijdenis, een catechismus, geeft slechts bewust-voorloopige antwoorden, een bewust-voorloopige leer.

Kan nu reeds over die belijdenis-antwoorden zelf de H. Schrift geen concreet criterium zijn, dan is de belijdenis nog veel minder in staat tot de concrete functie van zulk een criterium, al ware het ook slechts die van een „genormeerde norm“, een norm, die zelf aan een hogere onderworpen is. Het zelfstandig naamwoord „norm“ zal hier voor Barth's besef nog altijd te veel gezegd moeten heeten. Want een laatste steungrond ontbreekt er aan; en het deelwoord „genormerd“ spreekt veel te boud en veel te lichtvaardig. De afgeleide norm der belijdenis toch is nooit ge-normeerd, doch altijd te normeeren. Een „norm“, die zelf nog altijd aan een hogere „norm“ te meten blijft, doch die daar hier beneden nooit mee klaar komt, — dat zou eerder in de lijn van Barth liggen, dan een reeds „genormeerde norm“. Maar zelfs wie in dit verband van een „norm“ durft spreken in eigenlijken zin, zegt toch altijd nog te veel. Men kan het begrip „norm“ begrenzen door het deelwoord „genormerd“, of door het gerundivum „te normeeren“, maar feitelijk blijft men toch zelfs zóó de belijdenis te veel eer, of liever, een ongepaste eer geven, volgens Barth. „Maatstaf“ wordt zij nooit.

We staan hier feitelijk voor denzelfden gedachten-gang als dien ook Georg Merz volgde, toen hij schreef, dat de geschiedenis der kerk, waartoe immers ook die der symbolen behoort, een „relatieve geschiedenis“ is, een steeds op iets anders „te betrekken“ geschiedenis. Zij moet n.l. volgens hem onophoudelijk betrokken worden op het geschieden Gods, waarvan de bijbel spreekt. Het is de bekende onderscheiding van „beneden“ en „bovengeschiedenis“, die reeds zoo veel ellende gebracht heeft in kerk en theologie van den laatste tijd, en waarover ik nader sprak in mijn „Wat is de Hemel?“

K. S.

„Rationaliseerend het mysterie naderen“. (II.)

Verleden week merkten we op, dat Prof. Hepp een der elementaire componenten in het persoonsbegrip daarin ziet, dat de menselijke persoon eenzijdig is, en anderen noodig heeft, om door hun „aanvulling“ „de menselijke natuur eenigszins te openbaren“.

Nu heeft Prof. Ridderbos in Geref. Theol. Tijdschrift reeds er op gewezen, dat „het woord „eenzijdig“ hier verwarrend werkt“. Prof. Hepp schijnt te bedoelen, dat den Middelaar „de algemeen-menselijke natuur“ eigen was; waartegenover Prof. Ridderbos dan opmerkt: „Ik kan het voorloopig niet anders zien, of die 'algemeen-menselijke natuur' is niets anders dan een abstractie; zoodat deze stelling de realiteit van Christus' menselijke natuur zou opheffen“ (spatieering van mij; ik gaf Prof. Ridderbos' meening hier weer in ons nummer van 21 Mei j.l., onder Persschouw, K. S.).

Men ziet het: Prof. Ridderbos bewijst in zijn laatste woorden, dat niet alleen de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd, doch ook Prof. Hepp zelf zich bevindt op zeer korten afstand van den afgrond, gelijk ik onlangs in ons blad betoogde. Niet alleen van genoemde hoogleeraren, doch van ieder, die over de christologie spreekt, kan dit gezegd worden. Heeft Prof. Ridderbos gelijk, en ik meen dat dit zoo is, dan ligt in de lijn van Prof. Hepp's betoog, dat hij uitkomt bij een dwaling, die hij juist bestrijden wil. Een reden te meer, om geen alarm te roepen tegen broeders, op de wijze, die men kent: „erger dan vóór Assen“, etc.

We wezen er verleden week reeds op, dat het persoonsbegrip van Prof. Hepp, voorzover ons iets daarvan bekend is, niet identiek is met dat, hetwelk aan de klassieke gereformeerden en in den tijd der concilies

de onders...
ende uits...
ter onder...
enkelen te...
zeer ook...
oogpunt v...
Wie z'n...
keurig „ir...
gen en ke...
en komt c...
Zoo sch...
overhaast...
Op blz...
bekend ge...
zich, dat i...
tatisch“ v...
vertaald...
letterlijk...
„De Syn...
Zoon nam...
aan.“
Eveneen...
„In de...
Synopsis...
de tweede...
prae-existe...
soonlijke...
Het spij...
te vlug gel...
komt, staa...
De Syn...
soonke m...
Doch, al...
dan lezen...
PERSOON...
Hepp hier...
onze latijn...
heele passe...
Wie nu...
griepelijke...
onmiddellij...
postatisch...
liteit bed...
legt Prof...
ten. Hij me...
als wordt...
„propriea...
vertaalt da...
„onthloot v...
een onbedo...
er staat n...
meerde) an...
subsistentie...
hij ook nie...
meerde per...
subsistentie...
rius gerich...
sonen ware...
noemde de...
parastatisch...
Men kan...
term „oep...
vindt, glijdt...
postatisch...
elkaar gebr...
En de oms...
der concil...

1) Zie de...
2) Ik gel...
hedenavond...
gelijken met...
„Aannemer...
matieken (à...
Synopsis, 23...
neemt het z...
heide (Koma...
dams' disse...
3) Modus...
est per inam...
naturam, seu...
que personam...
S. S. Trinita...
sed divinitatem...
tem, jam ind...
mitatem, cau...
extra Filium...
subsistat et...
dat men de...
heid zou moe...
existenten pe...
LIJKE NA...
den voet op...
humanam“, n...
aldus de Syn...
doch een an...
4) Vgl. S...
redelijke als...
toon“ evenwe...
in een indivi...
bestaande, do...
ren onderach...
5) Vgl. Sy...
te noemen pl...
6) Men let...
In Incarna...
„bradipros“; v...
petitur 1. es...
Sed licet Anti...
ponunt de ipi...
hic... Unio...
Unionem Per...
tata est sim...
Commentariu...
Lugdun Bat...
Ook op de...
Sufficiat, si...
Adjunctum ii...
(de Moor, 8)